

מקורות פרשת מקץ - חנוכה ה'תשפ"ג על מה פרץ המאבק עם היוונים?

ליקוטי שיחות ג' 815: המטרה בגזירות היוונים הייתה 'להשכיחם תורתך', להשכיח מהיהודים את התורה שלך, את האלוקות שכתורה שלמעלה משכל. הם לא התנגדו לעצם לימוד השכל והחכמה שבתורה, אלא לא לראות בה חכמה אלוקית נשגבה. זאת ההסברה בכך שהיוונים טימאו כל השמנים שבהיכל. כל העניין של טומאה וטהרה הוא למעלה מהשכל, אין כל הבנה הגיונית לכך שמת מטמא וטבילה במקווה מטהרת, זאת רק גזירה אלוקית ולכן היוונים נאבקו בכך.

בראשית ל"ט: איך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלוקים? **שם ג:** וירא אדוניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עשה ה' מצליח בידו - **תנחומא וישב:** וכי פוטיפר הרשע רואה שהקב"ה עמו? אלא שלא היה שמו של הקב"ה זו מפיו. היה נכנס לשמשו ומלחש: רבון העולם אתה הוא בטחוני אתה הוא פטרוני תנני לחן ולחסד ולרחמים, ופוטיפר אומר מה אתה מלחש? כשפים אתה עושה? והוא משיבו אני מתפלל למצוא חן בעיניך. **בראשית מא, טז:** ויען יוסף את פרעה לאמר: בלעדיו, אלוקים יענה את שלום פרעה. **שם לח:** ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלוקים בו: ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלוקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך.

לבוש סימן תע"ד: לא קבעום אלא להלל ולהודות [בצורה רוחנית על הצלת הנפש] ולא למשתה ושמחה [גופניים]. אבל בימי המן שהייתה הגזירה להשמיד את הגופות, שיש בו ביטול משתה ושמחה ... כשנצלו ממנו קבעו להללו ולשבחו על ידי משתה ושמחה.

3. רמב"ם יסודי התורה ה,ה: נשים שאמרו להם עובדי כוכבים תנו לנו אחת מכן ונטמא אותה ואם לאו נטמא את כולכן ... וכן אם אמרו עובדי כוכבים תנו לנו אחד מכם ונהרגנו ואם לאו נהרגו כולכם - יטמאו כולן ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל ... יהרגו כולם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל - **כסף משנה:** מה שכתוב דשפיכות דמים סברא הוא [שיהרג ואל יעבור, כי למה דמך אדום יותר מהדם של הנרצח] - אינו עיקר הטעם, אלא קבלה הייתה בידם דשפיכות דמים ייהרג ואל יעבור, אלא שנתנו טעם מסברא להיכא דשייך, אבל אפילו היכא דלא שייך האי טעמא הוי דינא דייהרג ואל יעבור.

1. בראשית רבה ב,ד: 'והארץ הייתה תהו ובהו וחשך על פני תהום' - ר"ש בן לקיש פתר קרא בגליות: 'והארץ הייתה תהו' - זו גלות בבל ... 'וחושך' - זו גלות יון ... שהייתה אומרת כתבו לכם על קרן השור, שאין לכם חלק באלוקי ישראל - עץ יוסף על המדרש שם: כדי שיפרסמו כפירתם בה', עד שיהיה רשום במקנה קניינם. עוד יתכן שרצו לרמוז למעשה העגל, שהורחקו מה' ואין להם חלק בו.

מגלה עמוקות ואתחנן רמז רנב: אנטיכוס הוא בגימטריא יוסף (156), שהיה מלך יון שהוא גם כן בגימטריא יוסף (156), ולכן אמר 'כתבו על קרן שור שאין לכם חלק באלוקי ישראל' וכי יוסף נמשל לשור, ככתוב 'בכור שורו הדר לו', שיצא ממנו יהושע בן נון שכבש הארץ וכוחו היה ככוח השור.

שבת כא,ב: מאי חנוכה (רש"י: על איזה נס קבעוה)? דתנו רבנן בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה שמונה הם, שלא מספידים ולא מתענים בהם, שכשנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים - **ספר המאמרים תשא 59:** בכללות העניין אינו מובן, דכשהתגברו ונכנסו להיכל, הניצוח שהראו הוא לטמא השמנים בהיכל. דהרי בבית המקדש היו כלי כסף וזהב אשר דרכם של המנצחים במלחמה לשלול זהב ואבנים יקרות, ובמלחמת היוונים לא נזכר כל זה, אלא שטימאו השמנים? ... ולמה התאמצו לטמא השמנים [ולא לשופכם]?

פרי חדש אורח חיים תער: אין סברא שעיקר יום הניצחון שנחו מאויביהם ... לא יקבעוהו לדורות? אלא לולי נס השמן היו קובעים לדורות יום אחד בהלל והודאה, ובשביל נס השמן קבעו ח' ימים.

שולחן ערוך חנוכה תרעב: ריבוי הסעודות שמרבים בהם, הם סעודות הרשות, שלא קבעום למשתה ושמחה. הגהת רמ"א: ויש אומרים שיש קצת מצווה בריבוי הסעודות, משום שבאותם הימים היה חנוכה המזבח. ונוהגים לומר זמירות ותשבחות בסעודות שמרבים בהם ואז הוי סעודת מצווה.

2. רמב"ן ויקרא טז,ח: המתחכמים בטבע הנמשכים אחרי היווני, אשר הכחיש כל דבר זולתי המורגש לו, והגיס דעתו לחשוב הוא ותלמידיו הרשעים כי כל עניין שלא השיג הוא בסברתו - אינו אמת

איכה רבה ב,יג: אם יאמר אדם יש חכמה בגוים - תאמין, ואם יאמר לך יש תורה בגוים - אל תאמין.